

swoim deklaracją, świadomość uczynił przyczyną i pierwiastkiem
wszechrzeczy, a jedynie filozoficznej spekulacji przyznał możność
wniknięcia w tę rzeczywistość, w ten sposób zniósł wszelkie granice
tej spekulacji i choć nadal był przekonany, że łączy ona doświadcze-
nie z refleksją w stanowisku totali, w miarę rozwijania swoich
myśli coraz mniej odwoływał się do świadectwa doświadczenia, a na-
wet rozumu, coraz więcej natomiast wiązał się z wiarą i odwoływał
do poczucia religijnego.

Cały gmach jego filozofii wsparty został na licznych normach
i na twierdzeniach analitycznych, wysnutych z wcześniej ustalonych
definicji, na które ciągle się powoływał jako na oczywistość. Defi-
nicji takich układał całe szeregi, które krzyżował ze sobą. Na wyż-
szych piętrach tego gmachu, triada już mu nie wystarczała - prze-
chodził do czwórki, piątki, szóstki, aby w mistycznej siódemce odna-
leźć tajemniczą całość. Zawikłość jego wywodów potęguje swoisty ję-
zyk, tworzony przez dobieranie do pojęć nazw, których etymologiczne
znaczenie, często dowolnie ustalane, miało stanowić dodatkowy dowód
oczywistości wyspekulowanych pojęć. Zrozumienie jego myśli utrudniają
jeszcze ciągle przenosić poetyckie.

W rezultacie wyspekulował metafizykę, która o tyle różni się od ra-
cjonalistycznego idealizmu Hegla, że zawiera potężny ładunek teolo-
gicznych rozważań, a pewną jednolitość zawdzięcza dość ścisłemu
wyprowadzaniu ze siebie wyspekulowanych pojęć - bo w treści jest
niejasna i pełna sprzeczności.

Rozerwanie zjawiska świadomości jako funkcji pewnego rodza-
ju materii na cały obiektywny byt prowadzi nieodmiennie w ślepy
zaułek.

U Trentowskiego metafizyczne spekulacje, zamieniające się stopniowo
w irracjonalizm i teologię były naturalną konsekwencją jego maksy-
malizmu. Chciał bowiem wyjaśnić to, co w najlepszym wypadku może być
opartą na racjonalnych przesłankach hipotezą, pomocną w przenikaniu
rozumem tajemnic bytu.